

בעניין:

1. עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
3. האגודה לזכויות האזרח בישראל
4. אל-חאק - החוק בשרות האדם - הגדה המערבית
5. המרכז הפלסטיני לזכויות האדם - עזה
6. בצלם - מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
7. רופאים לזכויות אדם
8. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל
9. שומרי משפט - רבנים למען זכויות האדם

באמצעות עוה"ד חסן ג'בארין ו/או ארנה כהן ואח'
מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ת"ד 510,
שפרעם 20200, טל': 04-9501610; פקס: 04-9503140

וכן:

באמצעות עו"ד דן יקיר ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל, ת"ד 34510, ירושלים 91000
טל': 02-6521218; פקס: 02-6521219

וכן:

באמצעות עו"ד גיל גן-מור ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים 97200
טל': 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נגד -

1. שר הביטחון
2. מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים

המשיבים

בקשה מעודכנת למתן צווי ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש, לאחר שישמע את הצדדים בדיון הקבוע ליום 13.7.06, להוציא צווי ביניים כדלקמן:

- א. כי לא תיטען על ידי הפרקליטות טענה של התיישנות לגבי אירועי נזק שטרם הוגשה בהם תביעה (או שהוגשה בהם תביעה ונמחקה) - עד 90 ימים לאחר ההכרעה בעתירה זו, או עד מלוא תקופת ההתיישנות, כאשר משך הזמן מיום פרסומו של התיקון לחוק (נשוא העתירה) ועד למתן פסק-הדין אינם נספרים - לפי המאוחר.
- ב. כי בתביעות נגד המדינה, שיידחו או יימחקו (או שכבר נדחו או נמחקו) בשל התיקון לחוק (נשוא העתירה), יוארך המועד להגשת ערעור עד 45 יום לאחר פסק-הדין בעתירה הנוכחית.

אלו טעמי הבקשה:

1. עתירה זו עניינה חוקתיותו של חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 7), התשס"ה-2005 (להלן – **החוק המתקן**), אשר נכנס לתוקפו ביום 10.8.05. החוק חל **רטרואקטיבית** על אירועים שהתרחשו מאז יום 29.9.2000, לרבות על תביעות תלויות ועומדות.
  2. ביום 1.9.05 הוגשה העתירה. בנוסף נתבקש אז צו ביניים שיעכב את כניסת החוק לתוקף וכמו כן שני צווי ביניים חלופיים: הראשון, להימנע מלהגיש תעודת אזור עימות בתביעות תלויות ועומדות; השני, להימנע מלטעון טענת התיישנות לגבי התקופה שמיום כניסת החוק לתוקף ועד למתן פסק דין סופי בעתירה לגבי כל אירוע נזק, שהחוק המתקן חל עליו, ושטרם הוגשה בגינו תביעה. הבקשה לצו הביניים נדחתה עוד באותו יום על ידי בית המשפט הנכבד.
  3. ביום 9.7.06 התקבלה תגובת המדינה לעתירה. תגובת המדינה ארוכה עד מאוד, 124 עמודים, ויש בה עניינים רבים, עובדתיים ומשפטיים, שלחלקם, כמו, למשל, מודל ההכרזות, נחשפים העותרים עתה לראשונה.
  4. יותר מכל מלמדת התגובה הארוכה, שמספר עמודיה פי שלושה מאורכה של העתירה עצמה, על המחלוקת הקשה שמעורר החוק ועל הבעייתיות החוקתית הרבה שטמונה בסעיפיו השונים. בעתירה הובאו דברים מפי מיטב המשפטנים בארץ, השוללים הן את החוקתיות של החוק והן את הצורך בו. ביקורת זו נמשכה גם לאחר שהחוק פורסם ברשומות:
  5. ביום 3.8.05, למשל, פרסם **פרופ' אלון הראל** מאמר בעיתון "הארץ" ובו התייחס לפגיעה במערכת המשפט הישראלית:
- חוק זה פוגע לא רק בקורבנותיו הישירים - פלשתינאים שלא היו מעורבים בפעילות עוינת ואשר איתרע מזלם והם נפגעו בגופם או ברכושם מירי רשלני או מכוון. הוא גם פוגע פגיעה אנושה במערכת המשפט בישראל ומבטא חוסר אמון בהגינותה ובתבונה לאזן בין סכנות סבירות, הנגזרות מצרכים מבצעיים של הצבא, לבין פעילות רשלנית או זדונית. חברי הכנסת שהרימו את ידם ותמכו בחוק חייבים לזכור, כי חוסר האמון במערכת המשפטית הישראלית ידחק את הקורבנות למצוא סעד במערכות משפטיות בינלאומיות. בהעדר כל סעד משפטי עלולים טריבונלים בינלאומיים לאמץ את גישתו של המחוקק הישראלי - דהיינו לאבד את האמון שלהם במערכת המשפט הישראלית - ולהבטיח את זכויות הקורבנות במסגרות בינלאומיות.
6. ביום 16.10.05 הצטרפה עו"ד **טליה ששון**, מי ששימשה כפרקליטה בכירה בפרקליטות המדינה, למקטרגים, ואף היא פרסמה מאמר ב"הארץ":

מתן פטור גורף כאמור בגין כל מעשה נזק **אינו עולה בקנה אחד עם חובותיה של המדינה מכוח הדין הבינלאומי החל בשטחים**, שלפיו מוטל עליה להגן על הביטחון של "התושבים המוגנים" (קרי - הפלשתינאים) המצויים בשטחים שבשליטתה. בצד החובה לשמור על ביטחונם, עולה החובה לשלם להם פיצוי במקום שהחובה הופרה בהיעדר הצדק סביר. יש לציין כי המדינה הקפידה לטעון בבית המשפט העליון כי אינה גורסת שלא חלה עליה חובת זהירות מושגית בנוזיקין כלפי תושבים אלה, כפי ההלכה המקובלת לפי פסיקת בית המשפט העליון.

7. גם ד"ר **יובל שני**, מומחה למשפט בינלאומי, פרסם ביום 13.12.05 מאמר מטעמו ב"הארץ", בו טען כי החוק יגרום לכך שתביעות נזיקין של פלסטינים יידונו בבתי משפט זרים:

בעידן שבו אכיפת המשפט הבינלאומי, הן במישור האזרחי והן במישור הפלילי, הפכה להיות עניין גלובלי, הרי שהימנעות המדינה מחקירה רצינית של תלונות המעלות חשד לביצוע פשעים בינלאומיים על ידי אזרחיה ושלילת זכות התביעה הנזיקית מקורבנות של פעולות צבאיות אינה מעניקה, כפי שניתן היה להניח, הגנה משפטית רחבה לחייליה ולאזרחיה של המדינה. **נהפוך הוא, התוצאה המעשית של הרחבת חסינות המדינה היא הגברה משמעותית של הסיכויים להגשת תביעות נגד חיילים ואזרחים ישראלים בפורומים שיפוטיים יזידותיים פחות, ובתנאים משפטיים קשים בהרבה.**

המאמרים מצורפים ומסומנים ע/25-27.

8. בזמן הקצר שבין הגשת התשובה הארוכה והמפורטת לדיון, מובן כי אין בידי העותרים להתייחס לכל הטענות בצורה מעמיקה. כך, למשל, אין באפשרות העותרים לבחון את ההכרזות והמודל שהוצג, אף שהעותרים מלאים טענות כרימון לגבי מידת התאמת ההכרזות לרציונאליים של החוק המתקן. למשל, ההכרזות על אזור בילעין כאזור עימות, באופן החופף למועדי ההפגנות הלא אלימות המתקיימות מידי סופשבוע נגד הגדר הנבנית על אדמות הכפר, הפגנות משותפות לפעילי שלום יהודים ופלסטינים. קיימות עדויות רבות להתנהגות ברוטאלית של כוחות הביטחון בהפגנות אלו, וכתוצאה מהפיזור האלים של ההפגנות, נפצעו בהם אזרחים בני שני העמים. לפי ההכרזות, הניזוקים לא יוכלו לקבל פיצוי גם אם יוכיחו כי המדינה התרשלה בפעילות שבאופן מובהק אינה מלחמתית, כמו פיזור הפגנה נגד הגדר.

9. מבלי להיכנס לעומקם של דברים, נאמר רק כי באופן לא מפתיע, על פי המודל שהציגו המשיבים, **רובם המוחלט של האירועים, בגינם הוגשו תביעות, התרחשו ב"אזורי עימות", ולמעשה, כמעט כל השטחים הוכרזו במרבית הימים בחמש השנים האחרונות כ"אזורי עימות"**, והדבר מדבר בעד עצמו.

10. בניגוד להתנהלות האיטית של המשיבים בעתירה, ובקשותיהם לדחיית מועד הדיון פעמיים, בכל הנוגע לתביעות התלויות ועומדות, לא השתתה הפרקליטות רגע אחד מיותר ומיהרה לפעול לדחיית התביעות על הסף. דומה כי רק לקראת הכנת תגובתם של המשיבים, נזכר מישו שאולי לא כל כך רצוי, מבחינת המשיבים, להגיע לדיון בעתירה הנוכחית, כאשר עשרות תביעות כבר נדחו על הסף. לכן, לאחרונה הוחלט להפסיק לבקש את דחייתן של התביעות על הסף ולבקש במקום כך את מחיקתן על הסף, תוך חיוב התובעים בהוצאות המדינה.

11. רצוי להזכיר כי בבתי המשפט תלויות מעל 400 תביעות של פלסטינים שנפגעו באינתיפאדה השנייה, תביעות שהוגשו זמן רב לפני חקיקת החוק. מתוך 102 תביעות נזיקין נגד המדינה בגין נזקים שנגרמו על ידי כוחות הביטחון בתקופת האינתיפאדה, אשר הוגשו באמצעות העותרת 2, בלמעלה מ-90 מהן הכליל המשיב את המקום והמועד של אירוע הנזק ב"אזור עימות", כלומר 88%. ויאמר: אין מדובר בתביעות שעל-פניהן נוגעות לאירועי לוחמה. בשאר התביעות לא ניתן לדעת בוודאות האם הן ב"אזור עימות" (4) ובחלקן הנזק נגרם בתקופה, שחלקה הוכרזה וחלקה לא הוכרזה כ"אזור עימות" (3). רק חמש תביעות, המהוות כ-5% בלבד מהתביעות, אינן ב"אזור עימות".

12. ראוי לציין גם, כי עקב ריבוי התביעות והשופטים נוצרה מעין אנדרלמוסיה בפסיקה, כאשר בתחילה, בעיקר בבתי המשפט בערכאות הנמוכות, התקבלה הבקשה לדחיית התביעה על הסף, כמובן מאליו.

13. כך, למשל, בת.א. (שלום ראשלי"צ) 2227/04, נדון מקרה מיום 3.3.02 בו חיילים ירו בשוגג באישה פלסטינית ביציאה מרמאללה ופצעו אותה ברגלה. כמעט ארבע שנים לאחר האירוע, משהוכרו המקום כאזור עימות, ביקשה הפרקליטות לדחות את התביעה על הסף. סגנית הנשיא, השופטת דליה גנות, קיבלה את הבקשה ודחתה את התביעה על הסף:

אין מנוס מהמסקנה כי המחוקק לא הותיר בפני בית המשפט ברירה כלשהי, אלא לדחות את התובענה על הסף... לא אוכל לסיים את החלטתי מבלי לציין את חוסר נוחותי מהוראות החוק, וזאת הן כשופטת והן כאזרחית מדינת ישראל, שכן מקריאת הצעת החוק ודברי ההסבר עולה כי בבסיס שלילת חובתה של מדינת ישראל לפצות ניזוק באזור עימות עומדים שיקולים כספיים ומדיניים, ולא דווקא שיקולים הומאניים, וספק בעיניי האם הוראות חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) תשי"ב-1952 (תיקון מס' 7) עולות בקנה אחד עם הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אלא שלא לי הסמכות או האפשרות להביא לשינוי הוראה חוקית, וכפי שציינתי, לא נותר לי אלא להרכין ראשי בכבוד ובהכנעה אל מול הוראות המחוקק ולפעול כמצוותו.

כך עשתה גם, למשל, כבי' השופטת ריבה שרון בת.א. (שלום ראשלי"צ) 2374/04; וכך גם כבי' השופט רניאל מנחם בת.א. (שלום חיפה) 13083/05.

העתקי ההחלטות הנ"ל מצורפים ומסומנים ע/28-30.

14. הפרקליטות לא הפעילה שיקול דעת באשר לנסיבותיו של כל תיק ותיק. בין היתר הוגשו בקשות לדחיית תביעות, שעקב בקשות דחייה חוזרות ונשנות של הפרקליטות טרם הגיעו לשלב של הוכחות, ועל כן נופלות בהוראת הרטוראקטיביות של החוק. בת.א (מחוזי ת"א) 1409/02 התנהלות הפרקליטות הייתה חסרת הגינות, באופן שהעלה את חמתו של שופט בית המשפט המחוזי בתל אביב, כבי' השופט ברוך. באותו עניין דובר על תביעת נזיקין בשל הרס וחורבן שגרמו כוחות הביטחון לשטחים החקלאיים של התובעים. התביעה הוגשה עוד בשנת 2002. עקב בקשות שונות של המדינה, הוגשו התצהירים רק לאחר שהחוק נכנס לתוקפו, ועוד בטרם הוכרזו ההכרזות:

ההליכים בתיק זה כאמור, מתנהלים מזה מספר שנים. אמת, ההליכים התמשכו לא מעט, מחמת הליכי פטור מאגרה, שלא הסתיימו במהירות הראויה, אך כאמור, מזה שנתיים ויותר, מתנהלים לגופם של דברים, ובכל אותה עת, אף שהמדינה הייתה מודעת לקיומם של הליכים המיועדים להעניק לה חסינות, לא טרחה זאת, לגלות את אוזנם של התובעים, כי בכוונתה לנקוט במהלך שכזה...

אני סבור, שהמדינה כגוף, היא זאת החייבת בחובות גילוי, אפילו חובות גילוי מוגברות, בשים לב, לכוחות העצומים שיש לה אל מול אזרחים בכלל, קל וחומר, אל מול תושבי שטחים, והיה עליה להעמיד את התובעים בתיק זה ובכל תיק אפשרי (ומהנתונים עולה, שהיא בהחלט הייתה מודעת לאפשרות שהחוק, לכשיתקבל, יחול על תיק זה), על האפשרות שתזכה בחסינות, כפי שלכאורה, אכן קרה, ומשנמנעה להעמיד את התובעים על מצב זה, והללו שינו את מצבם לרעה (למשל, בכך שנתנו הסכמות על גבי הסכמות להארכות מועד, שספק אם היו נותנים, לו היו מודעים לשינוי האפשרי, או למשל, בכך שנמנעו מהגשת בקשה לשמיעת ראיות על אתר) – הרי שהיא מושתקת ומנועה מהעלאת הטענות.

בית המשפט הנכבד קבע בנוסף, כי למעט השתק שעומד נגד המדינה, גם אין לקבל את הטענה שתביעה שבה הוגשו תצהירים לאחר כניסת החוק לתוקף, אך טרם פרסום ההכרזות תידחה, כיוון שלפני פרסום ההכרזות לא היה תוכן רלוונטי לחוק לגבי התביעה. את פרשנותו המצמצמת הסביר כבי' השופט ברוך כדלקמן:

אינני מתכוון להיכנס, כפי שכבר הבהרתי, לשאלות החוקתיות ועד כמה עומד החוק בדרישת פסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אך דומני, שלא ימצא חולק על כך, שמדובר בחוק קשה, במידה לא מבוטלת, שהרי הוא נועד לשלול את

זכות התביעה ואת זכות הגישה לערכאות, של מי שלדבריהם, עיוולה המדינה כלפיהם והסבה להם נזק, לעיתים (כפי הנטען במקרה הנוכחי), נזק לא מבוטל.

לפיכך, דומה שפרשנות כל הוראה והוראה בחוק זה, בוודאי הוראות דיוניות, חייבת להיות פרשנות מצמצמת ודווקנית, על מנת למזער ככל הניתן, את פגיעתו של החוק.

גישה פרשנית זו, עולה בקנה אחד עם הגישה הפרשנית, כפי שהותוותה על ידי בית המשפט העליון בשורה של נושאים, שעה שבא לפרש הוראות חוק שונות, על רקע חוקי היסוד, ונקט באופן תמידי ורציף, גישה המצמצמת את הפגיעה בזכויות המוגנות על פי חוק היסוד. גם מטעם זה כאמור, נדחית הבקשה לסילוק על הסף (ההדגשות הוספו).

בגישה דומה נקט כב' השופט י. גריל בת"א (מחוזי חיפה) 420/04.

העתקי שתי ההחלטות הנ"ל מצורפים ומסומנים ע/31-32.

15. הפרקליטות החליטה, באופן גורף, להתנגד לכך שבית המשפט יבחן את ההכרזות של שר הביטחון בתקיפה עקיפה, וזאת בניגוד מוחלט למה שנאמר לחברי הכנסת בוועדת החוקה של הכנסת, עת אישרו את החוק ובניגוד לסמכותם הטבועה של בתי המשפט האזרחיים. כלומר – הפרקליטות סבורה, וכך היא מודיעה לבתי המשפט השונים, כי התוצאה האוטומטית של ההכרזה היא דחיית התביעה ללא בחינה ראייתית כלשהי של נסיבות האירוע, ומבלי שתינתן הזדמנות לתובעים להפריך את תחולת ההכרזה על האירוע. מאחר והפרקליטות מודעת לקיצוניות שבעמדתה, ניסתה לרכך את עמדתה על ידי הצעה למחוק את התביעה בלבד ולא לדחותה, וזאת עד להחלטה בעתירה הנוכחית. באחד התיקים, ת.א (מחוזי י-ם) 5065/03, קיבל כב' השופט ב' אוקון את בקשת המדינה למחוק את התביעה אך ציין:

מדובר בהוראה השוללת את כוח התביעה על יסוד הכרזה של שר הביטחון, כאשר אין צורך בתשתית ראייתית נוספת לשם חסימת התביעה. הוראה זו חשודה אם כן באי חוקתיות, והחשד לכאורה מבוסס דיו (ההדגשה הוספה).

בתיק אחר, בו נדונה תביעה שעניינה תפיסת בית, דמי שימוש ונזקים שנגרמו לבית על ידי הכוח הצבאי, ת.א. (שלום י-ם) 9183/04, סירב כב' השופט מילנוב לקבל את הטענה שאין אפשרות להציג תשתית ראייתית כלשהי לתקיפת הכרזת שר הביטחון וקבע, כי הטענה שהאזור היה אזור עימות תהיה אחת מטענות ההגנה שיידונו במסגרת התביעה, כחלק מהפלוגתאות בתיק.

העתקי שתי ההחלטות הנ"ל מצורפים ומסומנים ע/33-34.

16. הפרקליטות הגישה בקשות סטנדרטיות לדחייה או מחיקה על הסף גם בתיקים בהם עדיין מתנהלת חקירה פלילית. בת.א. (שלום י-ם) 7646/05 הגישה הפרקליטות בקשה לדחיית התביעה

על הסף וזאת למרות שטרם נסתיימה חקירה פלילית בעניין הנסיבות שהובילו למותו של התובע, **תינוק בן שנה וחמישה חודשים** על גג ביתו באוקטובר 2003. הירי שבוצע אל הגג, לפי החשדות, היה ירי חד צדדי של חיילים במוצב סמוך. החקירה הפלילית נפתחה בעקבות עתירה שהגיש המוקד להגנת הפרט (בג"ץ 1970/05) לאחר השתתות קיצונית של הפרקליטות הצבאית, שנה ושלושה חודשים מיום האירוע, בהחלטה על עצם הפתיחה בחקירה. עוד בטרם נסתיימה החקירה ועוד בטרם ניתנה ההזדמנות להגיע לממצאים, מיהרה וביקשה הפרקליטות לדחות את התביעה על הסף. מאחר והמדינה התגאתה בחריג הקבוע בחוק, לפיו במקרה שיורשע חייל בבית דין, תוכל התביעה להימשך כרגיל, נראה שהיו אלו מילים ריקות מתוכן.

17. בת.א. (שלום י-ם) 9460/04 נדונה תלונתם של בני משפחה שביתם כותר על ידי כוחות צבא באוגוסט 2002. בני המשפחה, לרבות הילדים הקטנים, היו בתוך הבית כשלתע, ללא כל אזהרה מוקדמת, נפתחה אש לתוך ביתם ודרך חלונות חדר השינה. בנס לא נהרג איש, אך התובע נפצע מהירי ואף הובהל על ידי כוחות רפואה של הצבא לטיפול רפואי בבית החולים בעפולה. רק חודשים ארוכים לאחר האירוע הוחלט לפתוח בחקירה פלילית, והחקירה התנהלה בעצלתיים. בשנת 2004 הוגשה התביעה. במרץ 2006, מיד לאחר פרסום ההכרזות, מיהרה הפרקליטות לבקש את דחייתה של התביעה על הסף. ביום 18.6.06 התקבלה תשובת התובע הצבאי הראשי, לפיה הוחלט לסגור את התיק כיוון שעקב חלוף הזמן לא ניתן עוד להוכיח, כעולה מן החקירה, שהירי היה לא תקין:

לאור החומר שנאסף וחלוף הזמן מהאירוע, נראה שלא ניתן עוד לחדד את הדברים. עם זאת, מהחקירה עולה אפשרות, כי הירי שבוצע במקרה זה, לא היה תקין.

זוהי דוגמא להתנהלות שגרתית: נציג אחד של המדינה, הכוח היורה, פוצע תושב בפעולה יזומה, לא במסגרת של עימות צבאי, בירי שעל פניו אינו תקין. נציגים אחרים של המדינה, גורמי אכיפת החוק, מתמהמהים בצורה קיצונית בחקירת המקרה, עד כי לא ניתן עוד לאמת את החשדות של גוף החקירה עצמו, כי הירי בוצע שלא על פי הנהלים. מן הסתם לא יתאפשר להעמיד את המעוול לדין. גוף אחר של המדינה, הפרקליטות, ממחרת ומבקשת לדחות את התביעה על הסף.

העתק המכתב מיום 18.6.06 מצורף ומסומן ע/35.

18. הנה כי כן, עם פרסום ההכרזות אצה הדרך לפרקליטות ובקשות לדחיית התביעה הוגשו ברובן המוחלט של התביעות, בלי שיקול דעת, בלי מחשבה על עילת התביעה, או הנסיבות בתיק. הפרקליטות מנסה לחסום כל אפשרות לדון בהכרזה במסגרת התיק, אף שזו שאלה המחייבת בדיקה עובדתית מורכבת שאין לבית משפט מינהלי היכולת לקיים. כפי שהצגנו, במקרה הרע תביעות נדחו או נמחקו על הסף, במקרים אחרים תביעות הוקפאו, חלקן תוך הסתייגות נחרצת של השופטים, כאשר ההחלטה האם לדחות את התביעה תתקבל רק לאחר ההכרעה בעתירה

הנוכחית, ובחלק מן המקרים סירב בית המשפט לבקשת המדינה לדחות תביעות על הסף. בחלק גדול של התיקים טרם התקבלה הכרעה בבקשות הפרקליטות.

19. אף שמשמעות דחייה של תביעה היא קשה ביותר, מחיקתה או הקפאתה של תביעה עד להכרעה בעתירה זו תוביל לתוצאה קשה לא פחות. החוק הוא מורכב ומעורר שאלות קשות של חוסר חוקתיות. הדיון בעתירה הנוכחית יארך זמן לא מבוטל, מטבע הדברים. אי בירור התביעה במשך זמן כה ממושך יגרום לתובעים עינוי דין ועלול לסכל את יכולתם להוכיח את תביעתם או להעיד את עדיהם. יפים לעניין זה דבריו של **כב' השופט ברוך בת.א. 1409/02**, המוזכר לעיל:

אין כלל האוסר את הדיון, בבית משפט נמוך יותר, שעה שבית המשפט העליון, יושב על המדוכה בעניין מקביל או דומה. יש היגיון כמובן בהמתנה להכרעת בית המשפט העליון, שכפי שציין ובצדק עו"ד גל, החלטתו בעניינים חוקתיים, יש לה השלכה גורפת, אך יש גם לראות את נסיבות המקרה הקונקרטי, שעה שמדובר בתובענה שהוגשה בשנת 2002, אין לדעת מתי תינתן החלטת בית המשפט העליון, והדיון בסוגיה, בוודאי יארך זמן, בשים לב לחשיבותה ולשאלות הקשות, העולות למקרא החוק, והתוצאה עלולה להיות, עינוי דין מתמשך, שאני אינני סבור, שיש להותירו. כאמור, אם אשגה – אתוקן, ובכך אין כל בעיה. זהו אופיו של ההליך השיפוטי, כך הוא מתנהל, ומבחינתי, כאמור, אין כל מניעה לסיים את ההליכים.

20. את המצב הבעייתי הזה צפו העותרים כשביקשו, עם הגשת העתירה, את צו הביניים המקורי, שיקפיא את כניסת החוק לתוקף, אולם משצו זה לא ניתן, וכבר הוגשו בקשות לדחייה על הסף, נשאלת השאלה כיצד ניתן לצמצם את הנזקים שנגרמים לתובעים באנדרלמוסיה שנוצרה.

21. נכון לרגע זה, נעצר הסחף של דחיית תביעות, ועל כן אין בכוונתנו לבקש, לעת עתה, צו גורף בעניין. גם הקפאת התביעות אינה מבוקשת במסגרת בקשה זו, שכן ייתכן ויהיו תובעים שיהיו מעוניינים בקידום התביעה ואז, מה הועילו חכמים בתקנתם. יש לזכור, כי גם בלי לעורר את שאלת החוקתיות עצמה, ישנן הרבה מאוד טענות שתובעים יכולים לטעון במסגרת החוק.

22. עם זאת, **את האנדרלמוסיה ועינוי הדין אין טעם לשכפל גם לתובעים פוטנציאליים.** ישנן שלוש קבוצות של תובעים פוטנציאליים: ניזוקים שטרם הגישו תביעה, ניזוקים שתביעתם נמחקה וניזוקים שתביעתם נדחתה.

23. לגבי הראשונים, ניזוקים שטרם הגישו תביעה, מתבקש בית המשפט להורות, כי תקופת ההתיישנות להגשת התביעה לא תימנה מיום חקיקתו של החוק ועד 90 ימים לאחר ההכרעה בעתירה זו, או עד מלוא תקופת ההתיישנות, כאשר משך הזמן מיום פרסומו של התיקון לחוק (נשוא העתירה) ועד למתן פסק-הדין אינם נספרים – לפי המאוחר. כל עוד המצב הנורמטיבי לוט

בערפל, אין כל טעם הגיוני או משפטי לחייב ניזוקים להשקיע את ההשקעה הלא מבוטלת בהגשת תביעה, אשר מייד לאחר הגשתה תוקפא, תידחה או תימחק על הסף.

24. מובן גם, כי אם יבוטל החוק או יצומצם, באופן שיאפשר את הגשת התביעות לתובעים פוטנציאלים בעתיד, לא ייגרם כל נזק מכך שהתביעה תוגש לאחר תקופת התיישנות ארוכה יותר, כיוון שממילא, גם אם הייתה התביעה מוגשת כעת, לא הייתה מטופלת. עוד חשוב לציין, כי ממילא חייב ניזוק להגיש הודעה על נזק תוך חודשיים ימים מאירוע הנזק, כך שמבחינת המדינה מדובר בהתרעה שמאפשרת לה לבחון את הטענה, לפתוח בחקירת הדברים, כפי שמצופה ממנה ממילא, לגבות ראיות ועדויות נדרשות, אשר גם ישמשו אותה בעתיד בתביעה.

25. חשוב לציין כי, למעשה, צו ביניים זה כבר עומד בתוקף מזה מספר חודשים לאור התחייבות וולונטארית של המדינה להקפיא את תקופת התיישנות של תביעות פוטנציאליות עד לקיום הדיון בעתירה. כך התחייבה הפרקליטות בשתי בקשות הדחייה, שהגישה בתיק זה:

לגבי תביעות פרטניות שיוגשו, שלגביהן יחול התיקון, תסכים המדינה שלא לכלול במניין התקופה הנחשבת לצורך התיישנות התביעה, את התקופה שבין מועד הדיון הראשון שנקבע בעתירות, 6.3.06 לבין מועד הדיון החדש שיקבע בית המשפט הנכבד, אם תתקבל הבקשה השנייה לדחיית מועד הדיון.

כלומר, תקופת התיישנות לתובעים פוטנציאלים כבר מושעת במשך ארבעה חודשים, על פי הסכמת המדינה. את ההסדר החלקי הזה יש להפוך להסדר מלא ולקבוע אותו בצו ברור ומפורסם, שיעוגן בהחלטה, על מנת שתובעים פוטנציאלים לא יאלצו להגיש תביעות טרם התברר להם מהו המצב הנורמטיבי. כך גם יימנע העומס המיותר גם מהפרקליטות וגם מבתי המשפט. מאידך, אם המצב הנורמטיבי ישונה על ידי בית המשפט הנכבד, יהיה זה חוסר צדק משווע למנוע מתובעים פוטנציאלים, שממתינים למוצא פיו של בית המשפט הנכבד, להגיש תביעות רק בשל כך שהדיון בעתירות התארך מעבר לתקופת התיישנות, הקצרה ממילא, של שנתיים.

26. לגבי הקבוצה השנייה של תובעים פוטנציאלים – אלו שתביעתם נדחתה או נמחקה כבר על הסף, או תידחה או תימחק על הסף, ומבקשים לערער על ההחלטה, יש לאפשר את הגשת הערעור עד לארבעים וחמישה ימים לאחר ההכרעה בעתירה הנוכחית. הצו מתבקש על מנת למנוע מתובעים, שאינם מעוניינים בכך, מצב בו עליהם להגיש ערעורים תוך תקופה קצרה, בטרם התבהר המצב הנורמטיבי. יש לאפשר למי שתביעתו נדחתה על הסף זמן סביר ללמוד את ההחלטה בעתירה זו, ולהחליט האם להגיש בהתאם לה ערעור אם לאו. גם במקרה זה ייחסך לכל הצדדים הצורך להשקיע השקעות רבות ללא צורך.

27. הקבוצה השלישית הם אותם תובעים פוטנציאלים שתביעתם נמחקה על הסף. לתובעים אלו עומדת הזכות להגיש תביעתם מחדש כאשר יובהר המצב הנורמטיבי. המדינה הודיעה בתגובה כי היא מסכימה לצו ביניים זה:

המשיבים אף לא יעלו טענת התיישנות לגבי התקופה שבין מועד הגשת התביעה שנמחקה למועד מתן פסק הדין בעתירות (פיסקה 337, עמ' 124 לתגובה)

בית המשפט מתבקש לעגן התחייבות זו בהחלטה שתפורסם ברבים, ולקבוע את המועד כמבוקש, עד לתשעים ימים לאחר פרסום פסק הדין, וזאת על מנת שלתובעים פוטנציאלים אלו תינתן האפשרות ללמוד את פסק הדין ולהחליט האם התגבשה עילת התביעה אם לאו.

28. ב"כ המשיבים, עו"ד ליכט, מסכים להגשת הבקשה, ושומר על זכותו להגיש תגובה בכתב לבקשה.

ב"כ העותרים בבג"ץ 8338/05 (עו"ד אבו-חוסייך) ובבג"ץ 11426/05 (עו"ד צמל) מצטרפים לבקשה.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ביניים כמבוקש בבקשה זו.

11 ביולי, 2006

_____	_____	_____	_____
גיל גן-מור, עו"ד	דן יקיר, עו"ד	ארנה כהן, עו"ד	חסן ג'בארין, עו"ד

ב"כ העותרים